

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Klasa: 022-03/14-12/11
Urbroj: 50301-04/12-14-16
Zagreb, 15. svibnja 2014.

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primijeno:	15-05-2014		
Šifra dokumenta		Dr. jed.	
021-12/14-09/15		65	
Uredbeni broj:		Pril.	Viš.
50-14-04		-	-

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2013. godinu - mišljenje Vlade
Veza: Pismo Hrvatskoga sabora, klase: 021-12/14-09/15, urbroja: 65-14-03, od 31. ožujka 2014. godine

Na temelju članka 122. stavka 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora (Narodne novine, broj 81/2013), Vlada Republike Hrvatske o Izvješću o radu pravobraniteljice za djecu za 2013. godinu, daje sljedeće

MIŠLJENJE

Vlada Republike Hrvatske, u odnosu na Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2013. godinu, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijela pravobraniteljica za djecu, aktom od 31. ožujka 2014. godine, ukazuje na sljedeće:

Vezano uz poglavlje 2. "Praćenje pojedinačnih povreda prava djece" iznesene su mnogobrojne primjedbe na učinkovitost postupanja centara za socijalnu skrb. S tim u vezi, Vlada Republike Hrvatske napominje da su centri za socijalnu skrb iznimno opterećene službe, što je uvjetovano, između ostaloga i gospodarskom situacijom i trenutačno primarnom ulogom centara u zadovoljavanju osnovnih životnih potreba sve većeg broja građana. Osim toga, mogućnosti kadrovske ekipiranja centara za socijalnu skrb su ograničene, s obzirom na Odluku o ograničenju novog zapošljavanja službenika i namještenika u javnim službama (Narodne novine, broj 156/2013), a ujedno je potrebno istaknuti da je raširenost mreže drugih pružatelja usluga organizacija civilnoga društva na širem području Republike Hrvatske nedostatna, te su centri vrlo često jedine službe koje mogu pružiti pomoć osobama u stanju socijalno zaštitne potrebe.

Nadalje, Vlada Republike Hrvatske napominje da se Konačnim prijedlogom obiteljskog zakona (koji je u saborskoj proceduri) uvode značajna unaprjeđenja obiteljsko pravne zaštite djece, promjene u područjima kao što su utvrđivanje očinstva i materinstva, prava djeteta i pravnih odnosa roditelja i djeteta, razvod braka, ostvarivanje sadržaja roditeljske skrbi, poduzimanje mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, uzdržavanje djeteta, posvojenje i skrbništvo za djecu te raspolaganje imovinom djece.

S ciljem posvojenja što većeg broja djece kod kojih su ispunjene pravne pretpostavke za posvojenje, te boljeg i transparentnijeg izbora posvojitelja za svako pojedino dijete, Ministarstvo socijalne politike i mladih ustrojilo je 2012. godine Registar potencijalnih posvojitelja, a završetkom procesa informatizacije i umrežavanja centara za socijalnu skrb u tijeku je ustrojavanje Registra djece za posvojenje. Nemogućnost pronalaženja odgovarajućih posvojitelja za značajan broj djece kod kojih su ispunjene pravne pretpostavke za posvojenje prema važećem Obiteljskom zakonu (Narodne novine, br. 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007, 57/2011, 61/2011 i 25/2013), upravo uvođenjem nove mjere - sudske odluke koja nadomješta pristanak roditelja na posvojenje, omogućit će se brže provođenje posvojenja djece koja će biti usmjerena na djecu kod koje je procijenjeno da roditelji neće preuzeti skrb o njima i kod kojih postoji vjerojatnost da će biti posvojena. S druge strane, propisuje se mogućnost mirovanja skrbi i preuzimanje sadržaja roditeljske skrbi na osobu kojoj je dijete povjereno u dugotrajnom smještaju.

Vlada Republike Hrvatske u potpunosti uvažava napomenu o potrebi kontinuirane edukacije i osiguranja supervizije za stručne radnike centara za socijalnu skrb koji obavljaju poslove vezane uz obiteljsko pravnu zaštitu. Naime, Ministarstvo socijalne politike i mladih financira trogodišnje stručno osposobljavanje za licencirane supervizore psihosocijalnog rada za 24 radnika iz ustanova socijalne skrbi, kako bi popunilo mrežu supervizora i omogućilo svakom stručnom radniku da kroz superviziju ojača svoje profesionalno djelovanje. Nadalje, radi jačanja kompetencija stručnjaka u provođenju zakonskih odredbi i odgovora na sve veće izazove koji su stavljenih pred njih, tijekom 2013. godine organizirano je niz edukacija i stručnih skupova, posebice vezanih uz primjenu novih zakonskih propisa, primjerice novog obiteljskog zakona. Ministarstvo socijalne politike i mladih provelo je edukaciju stručnih radnika centara za socijalnu skrb, te je osiguralo edukaciju za određen broj obiteljskih medijatora u vidu poslijediplomskog studija i seminara iz obiteljske edukacije.

Također, Vlada Republike Hrvatske uvažava prijedlog o ustroju liste stručnjaka voditelja nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi. Međutim, vezano uz napomenu o potrebi održavanja sastanaka članova stručnog tima centara za socijalnu skrb s voditeljem nadzora, treba istaknuti da se navedeno smatra sastavnim dijelom stručnog rada. Naime, u svrhu unaprjeđenja stručnog rada, u partnerstvu s UNICEF-om Hrvatska, provodila se edukacija stručnih radnika centara za socijalnu skrb vezano uz provođenje mjere nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi, a još je uvijek u tijeku edukacija stručnih radnika centara za socijalnu skrb u okviru projekta "Jačanje kapaciteta stručnjaka u sustavu socijalne skrbi za provođenje mjera za zaštitu dobrobiti djeteta".

Nadalje, vezano uz podtočku 2.1.4.2. "Uzdržavanje", Vlada Republike Hrvatske napominje da se Prijedlogom zakona o privremenom uzdržavanju predviđa izmjena važeće zakonske odredbe u pogledu skraćivanja roka neplaćanja uzdržavanja od dana pokretanja obveznog pokretanja ovršnog postupka ili postupka za ostvarivanje alimentacijskog zahtjeva u inozemstvu te neredovitog plaćanja uzdržavanja.

U okviru podtočke 2.1.5. "Udomiteljstvo, deinstitutionalizacija i posvojenje" ističe se nedovoljna razvijenost udomiteljstva za djecu te specijaliziranog udomiteljstva. S tim u vezi, Vlada Republike Hrvatske ističe da je Ministarstvo socijalne politike i mladih, uz Twinning light projekt "Unaprjeđivanje udomiteljstva za djecu i mlade u Republici Hrvatskoj" (koji se provodio u okviru IPA 2010., tijekom 2013. godine), provodilo i druge mjere i aktivnosti s ciljem unaprjeđenja i razvoja udomiteljstva za djecu, i to: održavanje regionalnih radionica s udomiteljima djece na kojima je provedena i edukacija udomitelja, započela je provedba kampanje za promicanje i unaprjeđenje udomiteljstva, ustrojen je Registar udomljene djece, te je ustrojena evidencija stručnih radnika centara za socijalnu skrb koji imaju edukacije iz područja udomiteljstva i stručnih radnika koji sada obavljaju poslove udomiteljstva. Evidencija će se i nadalje koristiti za različite aktivnosti Ministarstva socijalne politike i mladih vezane uz edukaciju stručnih radnika, unaprjeđenje udomiteljstva za djecu i slične aktivnosti u koje se uključuju stručni radnici centara za socijalnu skrb.

Nadalje, vezano uz podtočku 2.1.6.1. "Nasilje i zanemarivanje u obitelji", odnosno primjedbu o neujednačenom načinu praćenja nedopuštenih noćnih izlazaka djece, između ustrojstvenih jedinica policije i ureda centara za socijalnu skrb na području Grada Zagreba, Vlada Republike Hrvatske napominje da do razlika u broju evidentiranih slučajeva nedopuštenih noćnih izlazaka djece dolazi zbog različitog načina vođenja policijskih evidencija u odnosu na evidencije službe nadležne za socijalnu skrb. Policija ovaj vid preventivnog postupanja prema djeci evidentira prema mjestu događaja, odnosno mjestu zaticanja djeteta, dok služba nadležna za socijalnu skrb evidenciju gore navedenih podataka vodi isključivo prema mjestu prebivališta djeteta. Budući da zbog realnih okolnosti mjesto zaticanja djeteta često puta nije i mjesto njegova prebivališta, opravdano dolazi do neslaganja brojevanih pokazatelja između navedenih institucija. Na temelju višegodišnjeg praćenja ovoga vida rizičnog ponašanja mladih evidentno je da do neslaganja međuresornih podataka najčešće dolazi u velikim urbanim središtima kakvo je Grad Zagreb, kao i u određeno doba godine, a najčešće u vrijeme školskih praznika i godišnjih odmora, kada mladi u značajnom broju izbivaju iz mjesta svog prebivališta, te ih se u nedopuštenim noćnim izlascima zatiče na području policijskih uprava duž jadranske obale i sl. U navedenim slučajevima policija pisane obavijesti o zaticanju djeteta upućuje centrima za socijalnu skrb nadležnima po mjestima prebivališta djeteta, zbog čega dolazi do različitosti u broju podataka.

U odnosu na izvještavanje o nasilju u institucijama u podtočki 2.1.6.3. "Nasilje u drugim ustanovama i ostalo nasilje", spominju se, između ostaloga, i prijave nasilja u institucijama pravosuđa (istražni zatvor i odgojni zavod), međutim, ne izvještava se o utvrđenom stanju u vezi tih prijava. Pravobraniteljica za djecu izvještava o prijavama nasilja u domovima za djecu, domovima za odgoj i odgojnom zavodu te u udomiteljskoj obitelji, s tim da navodi da su se četiri prijave koje su se odnosile na fizičko nasilje djelatnika i neprimjereno kažnjavanje djece od stane udomitelja pokazale neutemeljenima, pri čemu nije vidljivo o kojim je od navedenih institucija bila riječ.

Nadalje, u točki 2.4. "Zdravstvena prava", vezano uz zdravstvenu zaštitu djece stranih državljana navodi se da je zbog neplaćenih doprinosa za zdravstveno osiguranje ugrožena daljnja zdravstvena skrb za dijete, a ponekad i život djeteta budući da djetetova zdravstvena zaštita, kao i daljnji boravišni status ovise o podmirenju duga za doprinose.

S tim u vezi, Vlada Republike Hrvatske napominje da navod o ugroženosti života djeteta - stranog državljana u Republici Hrvatskoj nije primjeren, s obzirom na to da je sukladno Zakonu o obveznom zdravstvenom osiguranju i zdravstvenoj zaštiti stranaca u

Republici Hrvatskoj (Narodne novine, broj 80/2013) osigurano pravo na hitnu medicinsku pomoć, odnosno pružanje dijagnostičkih i terapijskih postupaka koji su nužni za otklanjanje neposredne opasnosti za život i zdravlje, i to na teret sredstava državnog proračuna za strance s odobrenim privremenim boravkom u Republici Hrvatskoj, kao i maloljetne osobe koji se zateknu bez roditeljske skrbi u Republici Hrvatskoj, odnosno bez pratnje roditelja ili druge odrasle osobe koja je odgovorna skrbiti o njemu.

U vezi s podtočkom 2.7.1. "Zaštita djeteta svjedoka i oštećenika u pravosudnom postupku", potrebno je napomenuti da na sudovima na kojima su osnovani odjeli za podršku žrtvama i svjedocima, službenici odjela pružaju podršku i informacije djeci žrtvama i njihovim roditeljima. Svim pozvanim svjedocima i žrtvama (uključujući i djecu) na sudskom pozivu koji dobiju trebao bi biti naveden informativni tekst o odjelu za podršku, na temelju kojega žrtve i svjedoci mogu nazvati odjel i zatražiti dodatne informacije. Na sudovima na kojima su zaposleni stručni suradnici prema Pravilniku o radu stručnih suradnika izvanpravne struke na poslovima delinkvencije mladih i kaznenopravne zaštite djece u državnim odvjetništvima i na sudovima (Narodne novine, broj 22/2013), stručni suradnici su zaduženi, osim za poslove ispitivanja djece putem audio-video uređaja, i za davanje informacija o tijeku kaznenog postupka. Međutim, nisu na svim sudovima zaposleni stručni suradnici, a odjeli za podršku su osnovani na sedam županijskih sudova (Zagreb, Zadar, Vukovar, Osijek, Split, Sisak i Rijeka, uključujući i nadležne općinske sudove). Također, Vlada Republike Hrvatske napominje da je izrada strategije za podršku žrtvama i svjedocima u tijeku.

U vezi s primjedbama na rad jednog od sudova, potrebno je napomenuti da je zadaća odjela za podršku žrtvama i svjedocima davanje informacija žrtvama i svjedocima o načinu na koji se provodi ispitivanje, te o rasporedu sjedenja u sudnici kako bi žrtva znala što može očekivati u sudnici. Osim toga žrtva može dobiti i informacije o svojim pravima, gdje ih i kako može ostvariti, te kojim se drugim državnim institucijama i organizacijama civilnoga društva može obratiti za dodatnu pravnu ili psihološku pomoć. Iz primjera navedenih u Izvješću proizlazi da bi bilo potrebno razmotriti jesu li počinjene greške u postupanju nadležnih službi, ali treba istaknuti da odjel za podršku žrtvama i svjedocima ne može ispravljati učinjene propuste nadležnih službi, te da mu je zadaća isključivo davanje praktičnih informacija i emocionalne podrške, a ne ispravljanje propusta nadležnih službi.

Nadalje, a vezano uz problematiku dugotrajnosti sudskih postupaka u Republici Hrvatskoj, Vlada Republike Hrvatske ističe da je rezultat svih do sada poduzetih mjera radi poboljšanja učinkovitosti pravosuđa u zadnjih desetak godina rezultirao padom ukupnog broja neriješenih predmeta za 55,13%, a time i skraćanjem trajanja sudskih postupaka. Tako je broj neriješenih predmeta na dan 31. prosinca 2004. godine bio 1.640.182, a 31. prosinca 2013. godine 735.873. Mjere koje su se provodile s ciljem jačanja učinkovitosti pravosuđa u Republici Hrvatskoj, s poduzimanjem kojih se i dalje nastavlja, u bitnome su: izrada prijedloga organizacijskih i postupovnih zakona s ciljem jačanja učinkovitosti u radu sudova, delegacija predmeta s više radno opterećenih sudova na one manje radno opterećene, privremeni i trajni premještaj sudaca s radno manje opterećenih sudova na one više radno opterećene, razvoj informatičkih alata u upravljanju sudskim predmetima, razvoj alternativnih načina rješavanja sporova i razvoj sustava besplatne pravne pomoći te druge mjere. Osim toga, Vlada Republike Hrvatske napominje da je u tijeku i rad na reorganizaciji pravosudnog sustava u Republici Hrvatskoj, s krajnjim ciljem povećanja učinkovitosti pravosuđa. U analizi koja je prethodila razradi ovoga projekta, utvrđivani su razlozi njegove nedovoljne učinkovitosti, te je kao glavni uzrok ovoga problema prepoznata izrazita neravnomjernost u

radnoj opterećenosti sudova i sudaca, naročito u građanskoj grani sudovanja. Ostvarenje ravnomjerne radne opterećenosti smatra se temeljnim preduvjetom za ostvarivanje bitno bržih i boljih rezultata rada pravosuđa, koja će doprinijeti i ostvarivanju sudske zaštite unutar razumnih rokova te jačoj zaštiti prava na suđenje u razumnom roku.

Zaštita prava na suđenje u razumnom roku temeljito je reformirana 2013. godine donošenjem novog Zakona o sudovima (Narodne novine, broj 28/2013). Njime su uvedena sva detaljno postupovno razrađena pravna sredstva za zaštitu ovoga prava, i to zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku koji se podnosi predsjedniku suda pred kojim je u tijeku postupak u kojem je nastala ova povreda i koji će u slučaju njegove osnovanosti odrediti rok za rješavanje predmeta, u pravilu ne dulji od šest mjeseci, te zahtjev za isplatu primjerene naknade zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku u slučaju da predmet ne bude riješen u određenom roku, a povodom kojeg će se ponovno odrediti rok za rješavanje predmeta, te dosuditi primjerena naknada zbog povrede. U odnosu na 2012. godinu, u kojoj je na ime naknade za povredu prava na suđenje u razumnom roku na teret državnog proračuna isplaćeno ukupno 36.459.794,49 kuna, isplate po toj osnovi u 2013. godini bitno su smanjene i iznosile su 27.004.055,48 kuna. Pored toga, navedenim je Zakonom sucima izrijekom propisana obveza rješavanja predmeta redosljedom njihovog zaprimanja u sudu, uz vođenje računa o predmetima koji su propisima određeni kao hitni, a povreda te obveze je sankcionirana kao osnova za stegovnu odgovornost sudaca. Na opisani je način dodatno ojačana i odgovornost sudaca za učinkovitost njihovog rada, a osim njih razrađena je i odgovornost predsjednika sudova za učinkovitost rada sudova.

Slijedom navedenoga, razvidno je da Ministarstvo pravosuđa u skladu sa svojim ovlastima u provedbi poslova pravosudne uprave kao poslovima osiguranja uvjeta za djelovanje sudbene vlasti sukladno odredbama članaka 71. i 72. Zakona o sudovima (koji se prvenstveno odnose na izradu prijedloga zakona i drugih propisa za ustanovljavanje, nadležnost, sastav i ustrojstvo sudova te postupak pred sudovima, osiguranje materijalnih, financijskih, prostornih i drugih uvjeta za njihov rad te informatizaciju sudova), kontinuirano poduzima napore i koristi sve raspoložive mjere za unaprjeđenje rada sudova, prvenstveno smanjenje broja neriješenih predmeta, te skraćivanje trajanja sudske postupaka.

Također, u odnosu na zaštitu prava i interesa maloljetnika u istražnom zatvoru, odnosno ustrojavanje zatvorene zavodske ustanove, Vlada Republike Hrvatske napominje da će se istražni zatvor za maloljetnike izvršavati u posebnim zatvorskim jedinicama, sukladno odluci ministra pravosuđa, dok se ne steknu uvjeti za osnivanje posebnih zatvorenih zavodskih ustanova (o čemu je pravobraniteljica za djecu obaviještena). U vezi s uvjetima u posebnoj zatvorskoj jedinici u Zatvoru u Zagrebu, Vlada Republike Hrvatske napominje da su prihvaćene preporuke pravobraniteljice za djecu, te su u tijeku radovi na uređenju posebne zatvorske jedinice za maloljetnike u kojoj će se izvršavati istražni zatvor do osnivanja zatvorenih zavodskih ustanova, kao i planiranje tretmanskih aktivnosti usmjerenih na razvijanje socijalnih vještina, interesa i podizanje obrazovne razine uz razvijanje radnih navika, u što će biti uključeni i službenici Ministarstva pravosuđa.

Vežano uz stanje u Odgojnom zavodu u Turopolju, u podtočki 2.7.2. "Zaštita prava djece kao počinitelja kaznenih djela i prekršaja" navodi se da se Uprava za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa obvezala organizirati sastanak radi žurnog poduzimanja mjera za poboljšanje situacije. Potrebno je napomenuti da takav sastanak još nije organiziran jer je analizom stanja u Zavodu procijenjeno da je najprije potrebno izvršiti organizacijske promjene radi unaprjeđivanja kvalitete rada s maloljetnicima, što je preduvjet za planiranje

daljnjih aktivnosti. U tom smislu su tijekom 2013. godine promijenjeni rukovodeći zaposlenici, te su poduzete promjene u strukturi i organizaciji posla u navedenom Zavodu. Boljom organizacijom života i rada u Zavodu, te intenzivnijim radom odgovarajućih poslova na odjelu i strukovnih učitelja, povećana je dinamička sigurnost ustanove, smanjen je broj udaljenja, fizičkih sukoba maloljetnika, samoozljeđivanja, primjena sredstava prisile, te stegovnih postupaka. S ciljem adekvatnog vrednovanja i osiguravanja odgovarajućih poslova na kojima maloljetnici mogu raditi, preispitane su odluke upravitelja o rasporedu maloljetnika na rad, te su predložene potrebne izmjene. Utvrđeni su kriteriji za ocjenjivanje i odobravanje pogodnosti maloljetnicima, podignuta je razina higijene i uređenja unutarnjeg i vanjskog prostora, te je uspostavljena suradnja s lokalnom zajednicom. U odnosu na uvjete smještaja i boravka u Odgojnom zavodu u Turobolju, u sklopu projekta IPA 2012 - Potpora zatvorskom sustavu, u 2014. godini predviđeni su gradnja novih i nadogradnja postojećih objekata. U odnosu na Odjel maloljetničkog zatvora u Kaznionici u Požegi potrebno je naglasiti da je prostor zadovoljavajući, s obzirom na to da je u zadnje dvije godine broj maloljetnika u Odjelu maloljetničkog zatvora u stalnom opadanju (ispod 15 maloljetnika). Potrebno je također napomenuti da je usvojena preporuka pravobraniteljice da se posjete za svu djecu, neovisno o kaznenopravnom statusu roditelja, odvijaju u istim uvjetima, i to bez staklene barijere. Navedeno postupanje je u skladu s Pravilnikom o kućnom redu u zatvorima za izvršavanje istražnog zatvora (Narodne novine, broj 8/2010), koji propisuje da se posjete maloljetne djece do 14 godina odvijaju u prostoriji u kojoj je omogućen neposredni kontakt.

Nadalje, u vezi s točkom 4.3. "Briga za mentalno zdravlje djece", u dijelu koji se odnosi na savjetovaništa za djecu i roditelje, Vlada Republike Hrvatske ističe da u županijskim zavodima za javno zdravstvo, uz službe za zaštitu mentalnog zdravlja, postoje i službe za školsku i sveučilišnu medicinu koje obavljaju niz mjera promocije i prevencije i na području skrbi za mentalno zdravlje (savjetovaništa, predavanja, specifični sadržaji vezani uz mentalno zdravlje tijekom sistematskih pregleda). Vezano uz navode o ulozi civilnoga sektora u ovom segmentu, bitno je istaknuti da su u tome sektoru često angažirane osobe koje nisu dovoljno stručne, često se ne primjenjuju postupci utemeljeni na dokazima, te izostaje pravilna evaluacija (npr. praćenje indikatora ishoda), radi čega je potrebno intenzivirati nadzor. Osim toga, a vezano uz napomene o postupanjima u kriznim stanjima, potrebno je napomenuti da zdravstveni sustav ima ujednačene protokole postupanja, odnosno smjernice. Sukladno tim smjernicama djeca se liječe na odjelima pedijatrije, kirurgije ili psihijatrije i dr., ovisno o procjeni liječnika vezano uz vodeću dijagnozu koja se temelji na kliničkom stanju djeteta. Stoga je potrebno naglasiti da primjedba o nepostojanju ujednačenih protokola nije opravdana u slučaju zdravstvenog sustava, te da je Ministarstvo zdravlja 2013. godine, u suradnji sa svim relevantnim sektorima, izradilo Postupnik u slučaju počinjenja samoubojstva ili pokušaja samoubojstva djece i mladih, te pokrenulo niz aktivnosti s drugim tijelima državne uprave vezanih uz praćenje rane dijagnostike djece s teškoćama u razvoju.

Također, vezano uz točku 4.11. "Zaštita djece migranata" potrebno je napomenuti da neka stajališta iz Izvješća koja se odnose na postupanje prema maloljetnim nezakonitim migrantima nisu sukladna važećem zakonodavstvu Europske unije i praksi država članica. Naime, u Izvješću se navodi da je zajednički stav europskih pučkih pravobranitelja da maloljetnim nezakonitim migrantima treba "omogućiti pristup obrazovanju i zdravstvenim uslugama na ravnopravnoj osnovi s domicilnom djecom", da im "nikada ne treba biti odbijen ulazak u zemlju", te da ih "nikada ne treba pritvarati". Međutim, treba istaknuti da navedena stajališta ne proizlaze iz odredbi Zakonika o schengenskim granicama (članak 13. propisuje odbijanje ulaska) i Direktive o povratku (članak 14. stavak 1. propisuje pravo na osnovnu zdravstvenu zaštitu i pravo na osnovno školovanje samo za strance u

postupku povratka, a članak 17. propisuje pritvor za maloljetne nezakonite migrante), te kao takva nisu prihvaćena od strane većine država članica.

Vezano uz točku 5.9. "Mediji", potrebno je napomenuti da Vlada Republike Hrvatske, kao i Ministarstvo kulture podržavaju napore pravobraniteljice za djecu da se restriktivnije regulira pojavljivanje oglasa neprimjerenog sadržaja koji su 24 sata dnevno dostupni na stranicama teleteksta televizija s nacionalnom koncesijom. Iako zakonodavni okvir, uskladen s Audiovizualnom medijskom direktivom Europske unije ne poznaje definiciju teleteksta kao medija i premda Ministarstvo kulture nema ovlasti da nakladniku izriče opomenu ili zabranu, postoji spremnost za sudjelovanje u koordinaciji i zajedničkom radu zainteresiranih i relevantnih strana, kako bi se ovaj problem riješio.

U odnosu na točku 6.3. "Pravosudna zaštita", Vlada Republike Hrvatske napominje da nije prihvaćen prijedlog da se Zakonom o izmjenama i dopunama Prekršajnog zakona (Narodne novine, broj 39/2013) propiše da će se odredbe Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine, br. 152/2008, 76/2009, 80/2011, 91/2012, 143/2012, 56/2013 i 145/2013) i Zakona o sudovima za mladež (Narodne novine, br. 84/2011, 143/2012 i 148/2013), koje propisuju ispitivanje djece u svojstvu svjedoka, primjenjivati i u prekršajnom postupku. Naime, potrebno je napomenuti da je u članku 173. stavku 2. Prekršajnog zakona (Narodne novine, br. 107/2007, 39/2013 i 157/2013) posve jasno i nedvosmisleno propisana primjena odredbi Zakona o kaznenom postupku za ispitivanje svjedoka i vještaka. Riječ je o članku 292. Zakona o kaznenom postupku, koji propisuje način ispitivanja djeteta kao svjedoka, kao i o člancima 43., 44. i 45. navedenoga Zakona, koji propisuju prava djeteta, žrtve kaznenog djela. U vezi sa Zakonom o sudovima za mladež, Vlada Republike Hrvatske ističe da odredbe toga Zakona (članak 3. i članak 115. stavak 2.) također propisuju supsidijarnu primjenu Zakona o kaznenom postupku. Vezano uz ispitivanje djeteta kao svjedoka, u članku 115. stavku 2. Zakona o sudovima za mladež propisano je da će se ispitivanje djeteta kao svjedoka provesti prema odredbama Zakona o kaznenom postupku (članak 292. stavak 1.).

Nadalje, a vezano uz Ovršni zakon (Narodne novine, broj 112/2012), potrebno je istaknuti da se navedenim Zakonom propisuje koji su dijelovi plaće i ostalih stalnih primanja izuzeti od ovrhe: primanja po osnovi zakonskog uzdržavanja, naknade štete nastale zbog narušenja zdravlja ili smanjenja, odnosno gubitka radne sposobnosti i naknade štete za izgubljeno uzdržavanje zbog smrti davatelja uzdržavanja, primanja po osnovi naknade zbog tjelesnoga oštećenja prema propisima o invalidskom osiguranju, primanja po osnovi socijalne skrbi, primanja po osnovi privremene nezaposlenosti, primanja po osnovi doplatka za djecu, osim ako posebnim propisom nije drukčije određeno, primanja po osnovi stipendije i pomoći učenicima i studentima, naknada za rad osuđenika, osim za tražbine po osnovi zakonskog uzdržavanja te za tražbine naknade štete prouzročene kaznenim djelom osuđenika, primanja po osnovi odlička i priznanja, roditeljske i roditeljske novčane potpore, osim ako posebnim propisom nije drugačije određeno i ostala primanja izuzeta od ovrhe po posebnim propisima. Od ovrhe mogu biti izuzeta i neka druga primanja koja su posebnim zakonima propisana kao primanja izuzeta od ovrhe. Odredbom članka 212. Ovršnog zakona propisan je način zaštite primanja ovršenika kada su ta primanja i naknade izuzeti od ovrhe, odnosno kada je ovrha na tim primanjima ograničena. Ako se ova primanja i naknade, odnosno iznosi izuzeti od ovrhe uplaćuju preko banke, banka je dužna otvoriti poseban račun, za čije se otvaranje, vođenje i zatvaranje ne naplaćuje naknada. Potrebno je naglasiti da je Ministarstvo pravosuđa predložilo proširenje popisa primanja izuzetih od ovrhe, upravo u svrhu zaštite djece, i to iznosa za uzdržavanje djeteta uplaćenog na poseban račun kod banke, te dara za djecu.

Također, u odnosu na Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći (Narodne novine, broj 143/2013), potrebno je naglasiti da je prihvaćen prijedlog da se, radi olakšavanja izbora odvjetnika (analogno odredbi ranije važećeg Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći), sastavi popis odvjetnika koji su izrazili interes za pružanjem pravne pomoći, ne isključujući pritom obvezu drugih odvjetnika, koji nisu na popisu za pružanje besplatne pravne pomoći, ako im se stranka obrati. Naime, člankom 20. Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći propisano je da odvjetnika za pružanje pravne pomoći ured određuje prema redosljedu navedenom u popisu Hrvatske odvjetničke komore sastavljenom za područje jedinica područne (regionalne) samouprave, a da će ured odrediti drugog odvjetnika (koji nije na popisu) uz njegovu prethodnu suglasnost priloženu uz zahtjev za odobravanje pravne pomoći. Prijedlog da se pri utvrđivanju imovnog stanja ne uzimaju u obzir primanja koja su izuzeta od ovrhe je prihvaćen. Tako se člankom 15. stavkom 2. Zakona propisuje da se pri utvrđivanju imovnog stanja ne uzimaju u obzir predmeti izuzeti od ovrhe na temelju općeg propisa kojim se uređuje ovršni postupak. U odnosu na preporuku da se u Zakonu propiše i obveza dostave podataka od strane nadležnih tijela, sudova, Financijske agencije i dr., potrebno je istaknuti da je člankom 18. Zakona propisano da je ured ovlašten od nadležnih tijela i pravnih osoba zahtijevati podatke iz jedinstvenog registra računa, podatke iz središnjeg depozitorija i središnjeg registra, podatke koji su posebnim zakonom određeni kao bankovna tajna i druge podatke o imovini podnositelja zahtjeva i članova kućanstva, a da su nadležna tijela i pravne osobe koji vode registre, upisnike o stvarima i pravima, odnosno raspoložu podacima dužni uredu dostaviti podatke bez odgode, a najkasnije u roku od tri dana od dana primitka zahtjeva.

Vežano uz točku 6.5. "Socijalna skrb", u kojoj je navedeno da prilikom izrade Zakona o socijalnoj skrbi (Narodne novine, broj 157/2013) nisu prihvaćeni prijedlozi pravobraniteljice za djecu, potrebno je istaknuti da je predstavnica Ureda pravobraniteljice za djecu bila članica radne skupine za izradu navedenog Zakona, te je na taj način bilo osigurano aktivno sudjelovanje Ureda u njegovoj izradi. Također, ne mogu se u potpunosti prihvatiti tvrdnje da primjedbe pravobraniteljice za djecu nisu prihvaćene, uz napomenu da se o razlozima neprihvatanja pojedinih primjedbi na navedeni Zakon Ministarstvo socijalne politike i mladih očitovalo. S tim u vezi potrebno je izdvojiti primjedbu pravobraniteljice vezanu uz status roditelja više djece koji koristi pravo na status roditelja njegovatelja (prema Zakonu o socijalnoj skrbi) ili pravo na dopust za njegu djeteta (prema Zakonu o roditeljskim i roditeljskim potporama) za jedno dijete, a za kojega se u Izvješću navodi da gubi to pravo zbog korištenja obveznog roditeljskog dopusta (prema Zakonu o roditeljskim i roditeljskim potporama) za drugo dijete. Ministarstvo socijalne politike i mladih je odgovorilo na primjedbu, kako slijedi: "Pravo na status roditelja njegovatelja priznaje se jednom od roditelja djeteta s teškoćama u razvoju ili osobe s invaliditetom kod kojih je utvrđeno postojanje jednog od sljedećih uvjeta: potpuna ovisnost o pomoći i njezi druge osobe jer je za održavanje života potrebno pružanje specifične njege izvođenjem medicinsko-tehničkih zahvata za što je roditelj osposobljen, potpuna nepokretnost i uz pomoć ortopedskih pomagala, te postojanje više vrsta teških oštećenja (tjelesnih, mentalnih, intelektualnih ili osjetilnih) zbog kojih je potpuno ovisno o pomoći i njezi druge osobe pri zadovoljavanju osnovnih životnih potreba. Iznimno, kada su roditelji djeteta s teškoćama u razvoju umrli ili kada ni jedan od roditelja ne živi s njim, odnosno kada živi s njim, a radi svoga psihofizičkog stanja nije u mogućnosti pružati potrebnu njegu, status njegovatelja može se priznati jednom od članova obitelji s kojima živi u obiteljskoj zajednici. Roditelj njegovatelj, odnosno njegovatelj, ima pravo na naknadu u iznosu 2.500,00 kuna, prava iz mirovinskog osiguranja, zdravstvenog osiguranja i prava za vrijeme nezaposlenosti, kao zaposlena osoba po posebnim propisima. Ministarstvo putem centra za socijalnu skrb vrši obračun i isplatu naknade i uplaćuje sve doprinose za vrijeme osiguranja. Nadalje, sukladno odredbama Zakona o roditeljskim i roditeljskim

potporama (Narodne novine, br. 85/2008, 110/2008, 34/2011 i 54/2013), majka djeteta roditeljnu poštedu od rada obvezno koristi od rođenja djeteta do 42 dana od dana rođenja djeteta, a može se koristiti do navršenog 6. mjeseca života djeteta, u neprekinutom trajanju. Majka djeteta, korisnica prava na roditeljnu poštedu od rada, nakon isteka 42 dana od dana rođenja djeteta, može radi zaposlenja ili samozaposlenja prekinuti korištenje prava na roditeljnu poštedu od rada, pri čemu otac djeteta, koji je u istom radnopravnom statusu kao i majka djeteta, ima pravo na korištenje preostalog dijela neiskorištenog prava na roditeljnu poštedu od rada, uz majčinu pisanu suglasnost. U tom slučaju, odnosno nakon navršenog 6. mjeseca života djeteta, ukoliko su ispunjeni ostali uvjeti, majci djeteta može se priznati pravo na status roditelja njegovatelja.". Slijedom navedenoga, Vlada Republike Hrvatske ističe da se kroz odredbe Zakona o socijalnoj skrbi nastojalo maksimalno uvažavati potrebe građana, i to svih ranjivih skupina, uz uvažavanje konteksta društvenog trenutka u kojem se Republika Hrvatska nalazi.

Nadalje, u točki 6.6. "Statusna prava" navedeno je da tijekom izrade zakona o izmjenama i dopunama Zakona o strancima nije prihvaćena primjedba da se djeci - stranim državljanima rođenim na području Republike Hrvatske po službenoj dužnosti odobrava privremeni boravak i produžuje na vremensko razdoblje na koje je odobren boravak djetetovim roditeljima. S tim u vezi, Vlada Republike Hrvatske napominje da je odredbom članka 51. Zakona o strancima (Narodne novine, br. 130/2011 i 74/2013) propisano da roditelj ili skrbnik djeteta rođenog na području Republike Hrvatske dužan do navršenih 3 mjeseca života djeteta podnijeti zahtjev za odobrenje privremenog boravka za dijete. Privremeni boravak djetetu se može odobriti na vrijeme na koje je odobren privremeni boravak jednom roditelju ili skrbniku djeteta, odnosno do godine dana ako je jedan od roditelja ili skrbnik stranac na stalnom boravku. Na taj se način ne razdvaja dijete od roditelja/zakonskog skrbnika niti mu se uskraćuje pravo na zdravstvenu zaštitu u Republici Hrvatskoj, kako je navedeno u predmetnom Izvješću, te je stoga netočan i navod da djeca rođena na području Republike Hrvatske nemaju mogućnost reguliranja statusa u Republici Hrvatskoj.

Također, u dijelu koji se odnosi na odobravanje stalnog boravka djeci, potrebno je napomenuti da su većinom prihvaćeni prijedlozi pravobraniteljice za djecu, te se sukladno Zakonu o strancima, stalni boravak pod povoljnijim uvjetima (ne traži se ispunjenje zakonskog uvjeta da stranac ima zakoniti boravak u Republici Hrvatskoj pet godina) odobrava djetetu koje živi u Republici Hrvatskoj: čija oba roditelja u trenutku rođenja djeteta imaju odobren stalni boravak; čiji jedan od roditelja u trenutku rođenja djeteta ima odobren stalni boravak (uz suglasnost drugog roditelja); čiji jedan roditelj, u trenutku rođenja djeteta, ima odobren stalni boravak u Republici Hrvatskoj, a drugi je roditelj nepoznat, umro, proglašen umrlim, lišen roditeljske skrbi ili potpuno, odnosno djelomično lišen poslovne sposobnosti u odnosu na roditeljsku skrb.

Slijedom navedenoga, u zakonski su tekst uneseni svi prijedlozi pravobraniteljice za djecu, osim prijedloga da se stalni boravak odobrava djetetu kojem je roditelj hrvatski državljanin. Potrebno je naglasiti da se u postupku donošenja zakona o izmjenama i dopunama Zakona o strancima, o navedenom prijedlogu pravobraniteljice raspravljalo na Odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskoga sabora, na kojemu taj prijedlog nije prihvaćen, imajući u vidu odredbu članka 4. Zakona o hrvatskom državljanstvu (Narodne novine, br. 53/91, 70/91, 28/92, 113/93, 4/94 i 130/2011), kojom je propisano da podrijetlom stječe hrvatsko državljanstvo dijete: čija su oba roditelja u trenutku njegova rođenja hrvatski državljanin; čiji je jedan od roditelja u trenutku rođenja djeteta hrvatski državljanin, a dijete je rođeno u Republici Hrvatskoj; čiji je jedan od roditelja u

trenutku rođenja djeteta hrvatski državljanin, drugi bez državljanstva ili nepoznatog državljanstva, a dijete je rođeno u inozemstvu. Podrijetlom stječe hrvatsko državljanstvo i dijete stranog državljanstva ili bez državljanstva ako su ga, sukladno odredbama posebnog zakona, usvojili hrvatski državljani sa srodničkim učinkom. Takvo se dijete smatra hrvatskim državljaninom od trenutka rođenja. Slijedom navedenoga, vezano uz navode da je propuštanjem propisivanja da se stalni boravak odobrava djetetu kojemu je roditelj hrvatski državljanin dijete prisiljeno čekati narednih pet godina za ostvarenje statusa stranca na stalnom boravku, treba napomenuti da, sukladno citiranim odredbama, dijete može biti odmah primljeno u hrvatsko državljanstvo.

Nadalje, a vezano uz točku 6.11. "Ekonomska prava", dio koji se odnosi na potrebu propisivanja sudjelovanja djece u umjetničkim, audiovizualnim, promidžbenim i sportskim aktivnostima, Vlada Republike Hrvatske napominje da je Konačnim prijedlogom obiteljskog zakona predviđeno da ministar nadležan za socijalnu skrb provedbenim propisom odredi detaljna pravila o sudjelovanju djece u umjetničkim, audiovizualnim, promidžbenim i sportskim aktivnostima. Treba istaknuti da su postojeća normativna rješenja Zakona o radu vezana uz zaštitu maloljetnih radnika, u cijelosti usklađena s Konvencijom o najnižoj dobi za zapošljavanje, s obzirom na to da je navedenim Zakonom u pravni poredak Republike Hrvatske implementirana i odgovarajuća Direktiva Vijeća 94/33/EZ od 22. lipnja 1994. godine o zaštiti mladih ljudi na radu.

Zaključno, Vlada Republike Hrvatske predlaže da se prilikom izrade Izvješća u narednim godinama vodi računa o tome da se dosljedno koristi izraz: "jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave", a sukladno odredbama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (Narodne novine, br. 33/2001, 60/2001, 129/2005, 109/2007, 125/2008, 36/2009, 150/2011 i 144/2012). Nadalje, potrebno je voditi računa o tome da se ispravno naznače nazivi propisa te da se, sukladno dobroj praksi u sastavljanju dokumenata u Republici Hrvatskoj, uz navođenje naziva propisa i drugih akata navedu i brojevi Narodnih novina u kojima su ti propisi i drugi akti objavljeni. Također, Vlada Republike Hrvatske predlaže dosljedno navođenje statističkih podataka razlučenih prema spolu djeteta, sukladno obvezi propisanoj člankom 17. Zakona o ravnopravnosti spolova (Narodne novine, broj 82/2008).

Za svoje predstavnike, koji će u vezi s iznesenim mišljenjem biti nazočni na sjednicama Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila Milanku Opačić, potpredsjednicu Vlade Republike Hrvatske i ministricu socijalne politike i mladih, Ranka Ostojića, potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministra unutarnjih poslova, prof. dr. sc. Rajka Ostojića, dr. med., ministra zdravlja, Orsata Miljenića, ministra pravosuđa, Maju Sporiš, zamjenicu ministricu socijalne politike i mladih, Evelina Tonkovića, zamjenika ministra unutarnjih poslova, prim. mr. sc. Marijana Cesarika, dr. med., zamjenika ministra zdravlja, te Sandru Artuković Kunšt, zamjenicu ministra pravosuđa.

